

2008 → 2026

18 metų praktikos

18 metų trumpųjų grandinių praktikos

Kas veikia, kad vietinis maistas pasiektų viešąjį
sektorių?

Mindaugas Maciulevičius

ŽŪK „Lietuviško ūkio kokybė“ direktorius
Kauno rajono ūkininkų sąjungos pirmininkas

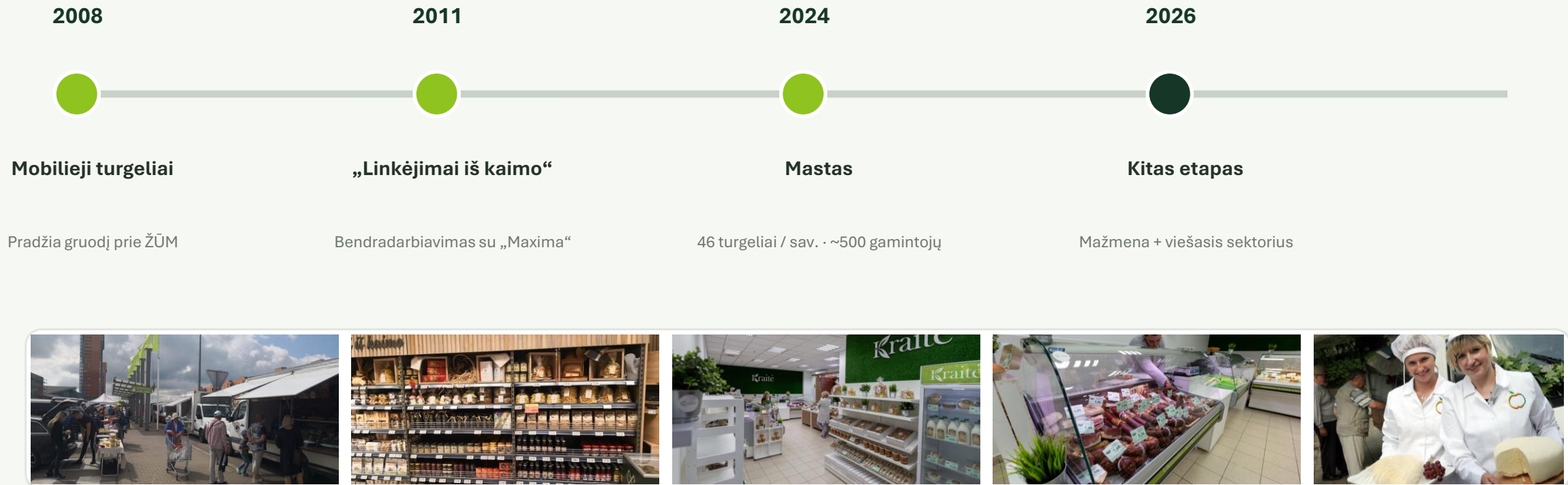

LSMU Veterinarijos akademija · Kaunas · 2026 m. spalio 1 d.

18 metų: nuo turgelio iki kelių pardavimo kanalų

Trumpa grandinė mums nėra projektas – tai kasdienė logistika, pardavimai ir santykis su vartotoju.

Šaltinis: ŽŪK „Lietuviško ūkio kokybė“ 2025-05-12 pristatymas; 2008 m. pradžia ir turgelių skaičius – to paties pristatymo duomenys.

Vienas kooperatyvas – keli pardavimo kanalai

Ne kiekvienam pirkėjui reikia to paties logistikos modelio.

KOOPERUOTA PASIŪLA

ūkininkai · smulkieji gamintojai ·
bendras asortimentas ·
administravimas

**Tikslas – vienas tiekimo
organizatorius vietoje dešimčių
atskirų kontaktų.**

MAXIMA

dalis srauto per centrinius sandėlius

AIBĖ

regioninė mažmena / tiesioginiai
atkovimai

MINIMARKET

tiesioginis maršrutinis tiekimas

KOOPS

mažesnės parduotuvės / maršrutai

TURGELIAI

tiesioginis ryšys su vartotoju

KRAITĖ / KITI

specializuota mažmena ir partneriai

PLĖTRA

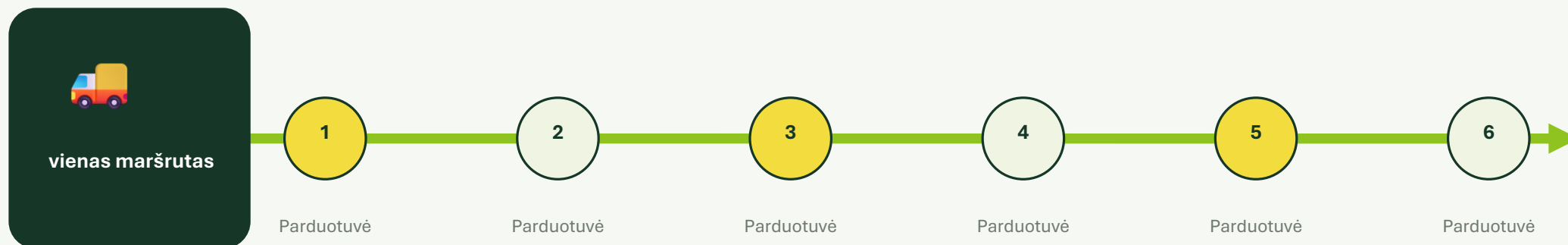
Žvalgoms į „KOOPS“, kitus regioninius tinklus ir logistikos partnerius.

Svarbiausias skirtumas: mažesniuose kanaluose ekonomiškumą kuria ne centrinis sandėlis, o tankus maršrutas.

Esminis modelis: ne sandėlis, o maršrutas

Vienas važiavimas = daug atkrovimų. Tai ir yra paskutinės mylios ekonomika.

~100 €

užsakymas gali būti racionalus

kai jis yra tankaus maršruto dalis

1 vairuotojas

aptarnauja daug taškų

tas pats automobilis ir ta pati diena

Kas keli km

sustojimas → atkrovimas → toliau

nereikia kiekvienam klientui atskiro reiso

Mūsų patirtis: mažas užsakymas savaime nėra problema. Problema – mažas užsakymas be maršruto.

Vieneto ekonomiką lemia pilna maršruto diena

Logistikos kaštas turi būti dalijamas ne vienam užsakymui, o visiems dienos atkrovimams.

**DIENOS LOGISTIKOS
KAŠTAI**

ATKROVIMŲ SKAIČIUS

**KAŠTAS /
KLIENTUI**

1–2 klientai

Atskiras reisas

- automobilis ir vairuotojas važiuoja dėl kelių atkrovimų
- didelė logistikos dalis tenka vienam užsakymui
- kainos spaudimas tampa kritinis

pilna diena

Tankus maršrutas

- daug atkrovimų tuo pačiu važiavimu
- fiksuoti kaštai pasidalina per visą maršrutą
- atsiranda vietos mažesniame užsakymui

**„Viešajam sektoriui reikia ne vieno
darželio – reikia maršruto.“**

Principinė ekonomikos iliustracija – ne faktinių sąnaudų skaičiavimas.

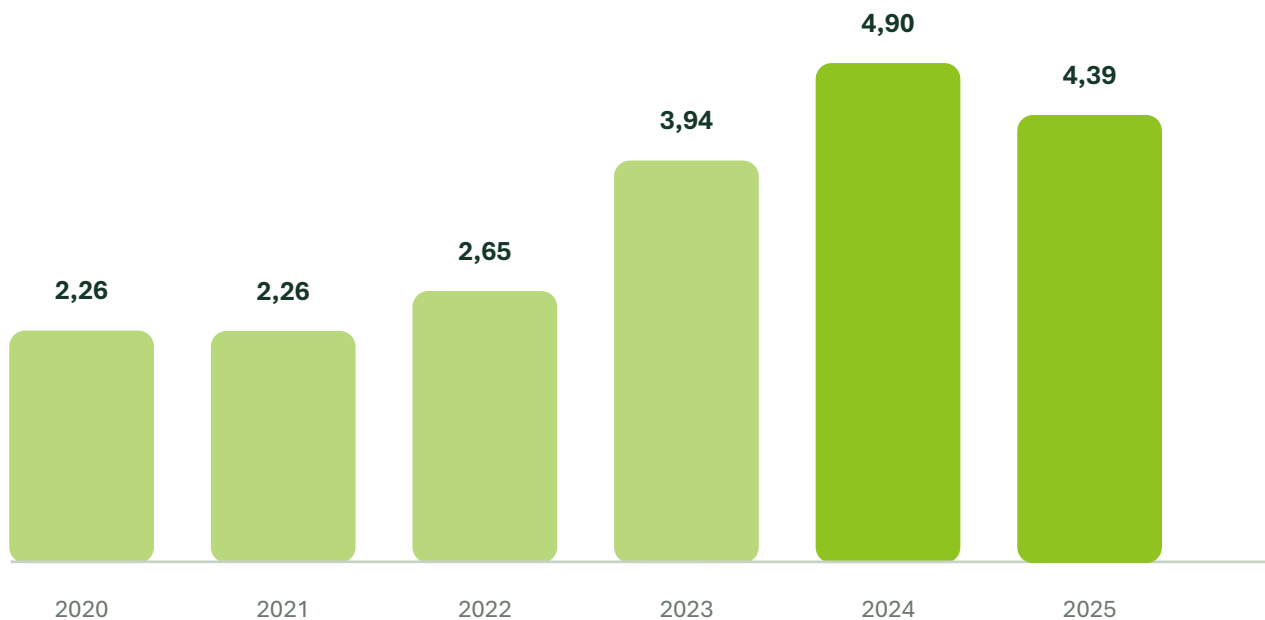
Mastas jau yra – pajamos beveik padvigubėjo

Per penkerius metus išaugęs mastas rodo, kad trumpoji grandinė gali būti reikšmingas prekybos kanalas.

Pardavimo pajamos, mln. €

BEVEIK +100 % nuo 2020 m.

2025 m.: 4,39 mln. € pardavimo pajamų

46

turgeliai per savaitę

25 Vilnius · 15 Kaunas · 3 Klaipėda · 2 Šiauliai · 1 Palanga

~500

ūkininkų ir mažųjų gamintojų

priklausomai nuo sezono prekiauja kas savaitę

30

ekologinių

augintojų / gamintojų

18

NKP

augintojų / gamintojų

1 geografinės kilmės

Šaltiniai: ŽŪK „Lietuviško ūkio kokybė“ 2025 m. finansinių ataskaitų duomenys; 2025-05-12 pristatymas (2020–2024 m.).

€157 mln maisto produktų rinka. Trumpajai grandinei – apie €2 mln.

Viešųjų pirkimų mastas Lietuvoje didelis, tačiau trumpųjų grandinių dalis tebėra beveik nematoma.

VPT 2022–2023 METINIS VIDURKIS

Maisto produktai

~157 mln. €

sutarčių vertė per metus

Maitinimo paslaugos

~88,3 mln. €

sutarčių vertė per metus

Tai du atskiri VPT analizuoti segmentai – jų nereikia mechanškai sudėti kaip „maisto biudžeto“.

TRUMPOJI GRANDINĖ

1,4 %

visos maisto produktų sutarčių
vertės

~2 mln. € / metus

ir ~1 500 sutarčių per metus

2,7 %

visų maisto sutarčių skaičiaus

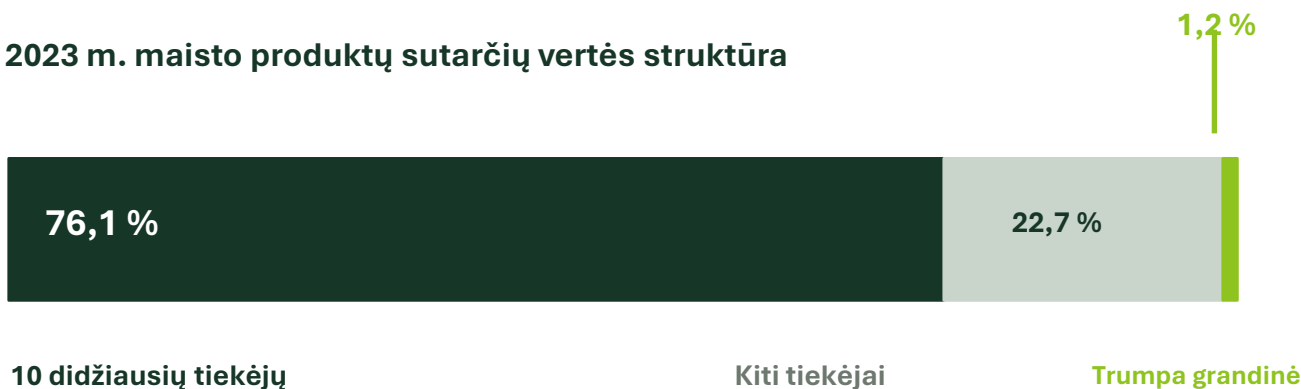
43 % trumpąją grandinę naudojusiu pirkėjų – švietimo įstaigos; 7 % – sveikatos priežiūros.

2023 m.: 10 didžiausių tiekėjų – 76,1 %. Trumpa grandinė – 1,2 %.

Skaiciai rodo ne vien tiekėjų dydžio, bet ir pirkimų architektūros bei logistikos problemą.

2023 m. maisto produktų sutarčių vertės struktūra

Svarbi detalė: SVV tiekėjams 2022–2023 m. teko ~70,6 % sutarčių vertės, bet trumpųjų grandinių tikslinei grupei – tik 1,4 %.

SVV ≠ ūkininkas ≠ trumpoji grandinė.

2023 M. KONTEKSTAS

~190,1 mln. €

visų 2023 m. maisto produktų sutarčių vertė

~59 mln. €

Gynybos resursų agentūros sudarytos maisto sutartys – apie 31 % visos 2023 m. vertės.

Tai pirkimo sutarčių vertė, ne kariuomenės faktinio suvartojimo statistika.

Kokybė ≠ vietinė kilmė ≠ trumpoji grandinė

Lietuvoje jau turime kokybės ir kainos skirtumo instrumentų – bet jie savaime nesukuria vietinės logistikos grandinės.

1 · CPO / KOKYBĖ

≥30 %

produktų kiekio turi atitikti
aplinkosauginius / kokybės kriterijus

Ekologija · saugomos nuorodos · NKP ·
lygiavertės ES kokybės sistemos

**Bet tai nėra reikalavimas pirkti iš vietinio
ūkininko ar trumpos grandinės.**

2 · NMA / KAINOS SKIRTUMAS

50–60 %

kokybės sistemų produktų – remiamas
modelis ugdymo įstaigose

2026 m.: iki 22 € / vaikui / mėn. už ≥50 % arba
iki 26 € už ≥60 %.

**2024 m.: 70 įstaigų · 2,13 mln. €
paramos.**

Valstybė jau pripažįsta: kokybiškesnis produktas
gali kainuoti daugiau.

3 · TMTG / REALYBĖ

1,4 %

maisto produktų pirkimų vertės –
trumpųjų grandinių tikslinė grupė

Kokybės kriterijus padeda produktui. Trumpa
grandinė turi išspręsti dar ir tiekėją, maršrutą,
kiekius, sezoną bei pristatymą.

**Todėl mums reikia ne tik „geresnio maisto“
kriterijaus, bet ir veikiančio tiekimo
modelio.**

Šaltiniai: CPO LT ugdymo įstaigų maitinimo sutarties projektas (2026) · <https://www.cpo.lt/wp-content/uploads/2026/04/Aktualu-nuo-2026-04-13.-C-dalies-2-priedas.-Sutarties-projektas.pdf> | NMA 2026-03-06 · <https://nma.lrv.lt/lt/naujienos/remiamas-pagal-kokybes-sistemas-pagamintu-maisto-produktu-vartojimas-ugdymo-istaigose-Op1/> | NMA 2024-02-27 · <https://nma.lrv.lt/lt/naujienos/ivertintos-paraiskos-del-ugdymo-istaigose-vaiku-maitinimo-kokybiskais-produktais/>

Europa renkasi skirtingus modelius – bet vien geros valios nepalieka

Rodikliai nėra tiesiogiai palyginami: šalys skirtingai apibrėžia „vietinį“, „trumpą“, „kokybišką“ ir „tvarų“ maistą.

LIETUVA · FAKTAS

1,4 %

maisto produktų pirkimų vertės tenka
VPT trumpųjų grandinių tikslinei grupei

Šiandien tai daugiau rezultato matas nei
privalomas rinkos tikslas.

SIŪLOMA: ≥30 %

M. Skamarako VPI
projekte – atskira
siūloma taisyklė.

VENGRIJA · TEISĖ

≥80 %

nuo 2023 m. viešojo maitinimo pirkimų
vertės – iš trumpos viešojo maitinimo
grandinės arba vietinių maisto produktų

**Žemiausia kaina negali būti vienintelis
vertinimo kriterijus.**

*Nacionalinė apibrėžtis skiriasi nuo Lietuvos siūlomos
100 km formulotės.*

PRANCŪZIJA · EGALIM

50 % / 20 %

≥50 % tvarių / kokybiškų produktų, iš jų
≥20 % ekologiškų

**2024 faktas: 29,5 % „EGAlim“ ir 11,8 %
ekologiškų.**

Pamoka: net aiškus teisinis tikslas dar
negarantuoja automatinio įgyvendinimo.

Šaltiniai: VPT · <https://vpt.lrv.lt/lt/naujienos-3/vpt-pristato-trumpuju-zemes-ukio-ir-maisto-produktu-tiekimo-grandiniu-viesuosiuose-pirkimuose-20212024-m-apzvalga/> | Vengrijos 676/2020 nutarimas · <https://njt.hu/jogszabaly/2020-676-20-22.0> | Prancūzijos „ma cantine“, 2026-03-18 · <https://ma-cantine.agriculture.gouv.fr/blog/59/> | JRC 2024 · <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC139977>

Viešasis sektorius: kliūtis dažnai yra ne pasiūla, o kainos matematika

Mūsų praktikoje vietinis smulkus tiekėjas negali mechaniškai kopijuoti didmenininko savikainos.

STAMBUS LOGISTIKOS OPERATORIUS

Masto ekonomija

- dideli bendri kiekiai
- centralizuotas sandėlis ir komplektavimas
- daug klientų vienoje sistemoje
- mažesnė logistikos dalis vienam produkto vienetui

Todėl žemiausia kaina jiems struktūriškai pasiekama lengviau.

TRUMPOJI VIETINĖ GRANDINĖ

Trumpas kelias $\neq$ automatiškai maža savikaina

- mažesnės partijos
- daugiau atkrovimo taškų
- sezoniškumas ir nepilnas asortimentas
- paskutinės mylios kaštas tampa kritinis, jei maršrutas retas

Todėl darželio ar mokyklos geros valios neužtenka – reikia sistemos.

Patirtinis vertinimas: kainos skirtumą mažina maršruto tankis ir kooperuotas pirkimas; likęs skirtumas turi būti sąmoningai finansuojamas arba įvertintas pirkimo sąlygose.

Kooperacija turi vykti iš abiejų pusių

Kooperuoti tiekėjai + kooperuotas pirkėjų poreikis = pilnas, ekonomiškasis maršrutas.

Ekonomika atsiranda tada, kai vienam vairuotojui turime visą dieną racionalių atkrovimų.

Jei 30 % tampa taisykle, kalbame apie ~€47 mln. rinką per metus

Tai rinkos dydžio scenarijus pagal VPT 2022–2023 m. vidurkį, o ne prognozė ar valstybės biudžeto sąmata.

M. SKAMARAKO VPĮ PROJEKTAS

≥30 %

kiekio / vertės

≤1

tarpininkas

≤100 km

atstumas

Siūloma: perkančioji organizacija turėtų užtikrinti minimalią dalį iš smulkių / vidutinių ūkių subjektų ir jaunųjų ūkininkų trumpojoje grandinėje.

PROJEKTAS – NE GALIOJANTI TEISĖ

Projekte numatyta įsigaliojimo data – 2027-01-01.

RINKOS SCENARIJUS

€157 mln.

VPT metinis maisto produktų sutarčių vidurkis

× 30 %

≈ €47,1 mln. / metus

potenciali trumpųjų grandinių rinkos dalis, jei 30 % būtų realiai pasiekta ir rinkos bazė išliktų panaši

Dabar: ~€2 mln. / metus → masto šuolis būtų >20 kartų.

Skaičiavimas: $30\% \times \sim 157 \text{ mln. €} = \sim 47,1 \text{ mln. €}$. VPT rinkos bazė: 2022–2023 m. vidurkis. Teisinė formulė: M. Skamarako 2026-09-17 atsiųstas VPĮ 17 str. pakeitimo projektas. VPT šaltinis: <https://vpt.lrv.lt/lt/naujienos-3/vpt-pristato-trumpuju-zemes-ukio-ir-maisto-produktu-tiekimo-grandiniu-viesuosiuose-pirkimuose-20212024-m-apzvalga/>

Kaunas jau turi paklausos duomenis – dabar reikia sukonstruoti maršrutą

ŽŪA skelbia: Kauno miesto ir rajono viešojo sektoriaus paklausa didelė ir įvairi, o vietos pasiūla bazėje kol kas atspindi ribotai.

- 1 Sujungti poreikį**
Kauno miesto / rajono įstaigos pateikia realius kiekius ir pristatymo langus.
- 2 Sujungti pasiūlą**
Kooperatyvas sukomplektuoja tiekėjus, asortimentą, kiekius ir sezoniškumą.
- 3 Suprojektuoti maršrutą**
Pirkimai ir pristatymo dienos dėliojami taip, kad vairuotojo diena būtų pilna.
- 4 Pamatuoti ekonomiką**
€/atkrovimui · km/atkrovimui · vid. užsakymas · tiekimo patikimumas.
- 5 Tada plėsti**
Stabilus maršrutas → daugiau įstaigų, daugiau gamintojų, galima vertinti elektrinį transportą.

ŽŪA nacionalinėje bazėje: >740 viešojo sektoriaus įstaigų, beveik 59 tūkst. poreikio įrašų; pasiūlos duomenis pateikė tik 49 gamintojai / tiekėjai.

Tikslas: ne „pirkti vietinį“, o sukurti tiekimo sistemą, kuri pati išsilaiko.

Šaltiniai: ŽŪA 2026-09-22 · <https://zua.lrv.lt/lt/naujienos/kauno-mieste-ir-rajone-bus-ieskoma-praktiniu-sprendimu-trumpuju-maisto-tiekimo-grandiniu-pletrai-0wW/> | ŽŪA duomenų bazė 2026-09-04 · <https://zua.lrv.lt/lt/naujienos/vienoje-vietoje-vietos-maisto-gamintoju-pasiula-ir-viesojo-sektoriaus-istaigu-poreikiai-wDv/>

PAGRINDINĖ IŠVADA

Trumpa grandinė veikia, kai maršrutas yra tankus.

Kooperuota pasiūla + kooperuotas pirkimas +
pilna logistinės dienos apkrova

= reali galimybė vietiniam maistui patekti į viešąjį
sektorių.

Ačiū

www.mobilusturgelis.lt

Mindaugas Maciulevičius

ŽŪK „Lietuviško ūkio kokybė“